

ROMANTYZM

Literatura

Adam Mickiewicz

Cechy literatury romantycznej

- zerwanie z oświeceniowym klasycyzmem;
- swoboda twórcza;
- synkretyzm gatunkowy i rodzajowy;
- analiza przeżyć bohatera;
- liczne środki językowe, wzbogacające dzieło;
- sięganie po elementy folkloru, ludowości;
- elementy orientalizmu;
- wprowadzenie historyzmu;
- nowy typ bohatera (romantycznego);
- wprowadzenie elementów fantastycznych (przenikanie się świata fantastycznego z realistycznym).

Adam Mickiewicz

okres wileńsko-kowieński

„Oda do młodości”

Utwór powstał w Kownie w 1820 roku, łączył oświeceniowy klasycyzm z romantyzmem i wyrażał wiarę w postęp ludzkości, który jest w rękach młodych ludzi. Podmiot liryczny nawołuje do wspólnego działania i jednocześnie niesie krytykę tego co już było. Pragnie nowego. Buntuje się wobec prywaty, egoizmowi i zachęca do czynu. Chwali młodość, przeciwstawia ją starości. To w młodych ludziach Mickiewicz widział zapał i chęć do działania, możliwość wprowadzenia zmian i nowości. Staremu pokoleniu nakazuje ustąpić miejsca.

Adam Mickiewicz

okres wileńsko-kowieński

Ballady i romanse

Wydając cykl ballad i romansów w 1822, Mickiewicz zakończył spór klasyków z romantykami, a w „Romantyczności” wyraźnie opowiedział się po stronie nowej literatury. Ballada ta została uznana za manifest polskiego romantyzmu.

„Romantyczność”

Główna bohaterka Karusia posiada cechy nowego bohatera romantycznego. Jest wrażliwa, tęskni za swoim dawnym, zmarłym ukochanym. Buntuje się wobec losu, pragnie połączyć się z ukochanym. Widzi jego ducha, dostrzega to, czego nie widzą inni. Jej miłość jest silniejsza niż śmierć. Jest osamotniona, ponieważ zgromadzeni ludzie uważają ją za oszalałą. Dziewczynie, która dziwnie się zachowuje (raz kogoś woła, raz płacze, raz się śmieje), przygląda się również starzec. Postać ta jest aluzją do Jana Śniedeckiego, który nie wierzy w istnienie ducha, chce wytłumaczyć wszystko naukowo. Ostatecznie starzec zostaje skrytykowany przez podmiot liryczny, który staje po stronie dziewczyny.

Adam Mickiewicz

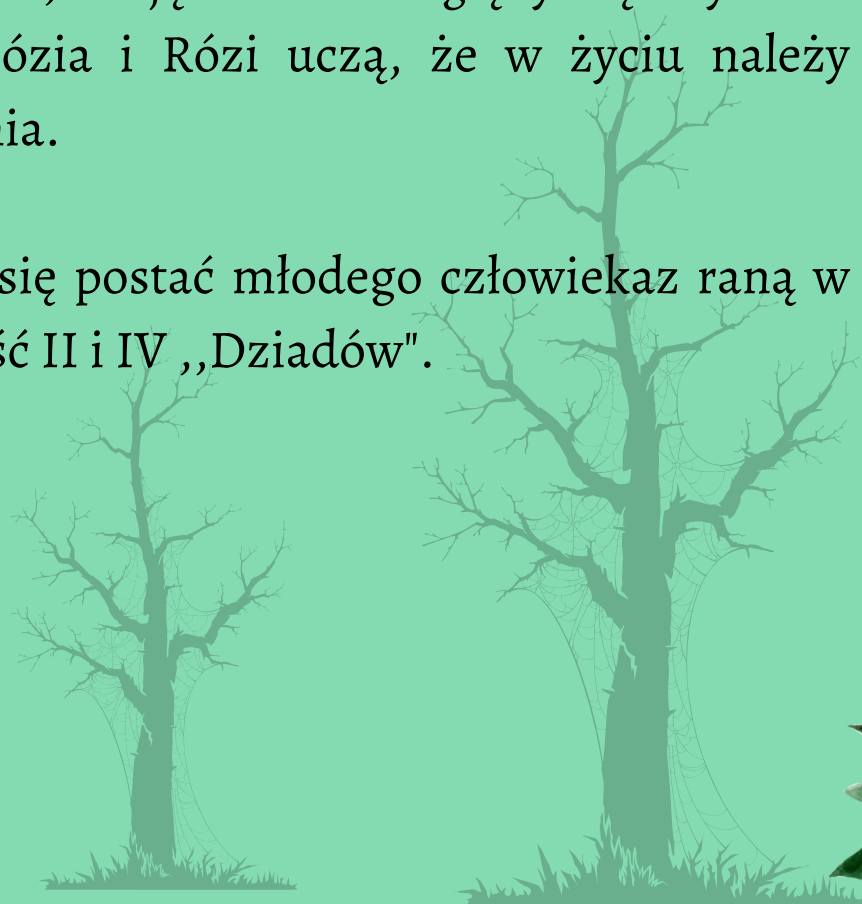
okres wileńsko-kowieński

„Dziady” cz. II i IV

Część II skupia się wokół pogańskiego obrzędu ludowego dziadów. Celem utworu było przekazanie ogólnych prawd moralnych. Pojawiające się trzy typy duchów, symbolizują różne rodzaje grzechów.

- Najgroźniejsze jest widmo złego pana, który pokutuje za krzywdy wyrządzone chłopu pańszczyźnianemu.
- Duch dziewczyny pokutuje za błogie życie, oderwanie od rzeczywistości, obojętność na względy mężczyzn.
- Duchy dzieci Józia i Rózi uczą, że w życiu należy doznać cierpienia.

Na koniec pojawia się postać młodego człowieka z raną w sercu. Łączy on część II i IV „Dziadów”.

Adam Mickiewicz

okres wileńsko-kowieński

„Dziady” cz. II i IV

Natomiast **część IV** ukazuje historię nieszczęśliwego kochanka - Gustawa. Jako duch pojawia się w chacie księdza. Okazuje się, że najprawdopodobniej popełnił samobójstwo z powodu nieszczęśliwej miłości. Oskarża księdza, że nauczył go czytać i dlatego wyidealizował obraz ukochanej oraz miłości. Wypowiedź Gustawa jest monologiem skrzywdzonego kochanka, a zarazem buntu wobec panujących relacji i stosunków społecznych. Mickiewicz wprowadził do swojego dramatu typowego bohatera romantycznego (nieszczęśliwie zakochanego, buntownika, wrażliwego, samotnego) i zestawiał go z racjonalizmem księdza, który nie chce kontynuować obrzędu wywoływania duchów.

Gustaw wyznaje swe winy w spowiedzi, zawartej w trzech godzinach: miłości, rozpacz i przestrogi.

Adam Mickiewicz

okres wileńsko-kowieński

Sonety krymskie

Wydane w 1826 roku stanowią reminiscencję podróży Mickiewicza na Krym. Autor zafascynowany krajobrazem, elementami orientalnymi snuł refleksje na temat życia i losu tułacza.

„Stepy akermańskie”, „Ajudah”, „Burza” stanowią nie tylko zachwyt nad naturą, to także refleksja tułacza, poety oddalonego od ojczyzny. Mimo piękna otaczającej przyrody,

podmiot liryczny czuje ogromną tęsknotę za ukochaną Litwą. Jako poeta dochodzi do wniosku, że doświadczenia życiowe stanowią inspirację dla jego twórczości.

„Bakczysaraj”, „Mogiły haremu” poruszają motyw przemijania i stanowią zachwyt nad orientalną kulturą, potęgą i chwałą historycznych władców Krymu.

Adam Mickiewicz

pobył w Rosji

„Konrad Wallenrod”

Mickiewicz pracując jako urzędnik w Moskwie dostrzegł potęgę Rosji. Doszedł do wniosku, że bezpośrednia walka z tym zaborcą skazana jest na klęskę. Zastosował więc metodę lisa (wallenrodyzm), która miała stać się inspiracją dla spisujących Polaków. Została przedstawiona w „Konradzie Wallenrodzie” wydanym w 1828 roku.

Chcąc uniknąć cenzury poeta, przenosi akcję utworu w czasy średniowiecznego konfliktu litewsko-krzyżackiego. Tytułowy bohater staje w obliczu trudnego wyboru. Musi poświęcić szczęście własne u boku żony Aldony i walczyć o kraj. Walka ta jest trudna, ponieważ wymaga od bohatera postępowania wbrew zasad etosu rycerskiego, które wyznawał. Musiał stać się „lisem”, zdobyć zaufanie wroga i zniszczyć go od środka. Konrad decyduje się na tę walkę. Z jednej strony budzi ona w nim entuzjazm, a z drugiej przeklina ją. Wie jednak, że jest to jedyna droga do wolności.

Adam Mickiewicz

pobyty w Dreźnie

„Dziady” cz. III

Upadek powstania listopadowego oraz proces filomatów i filaretów stały się inspiracją do napisania III części „Dziadów”.

Główny bohater przechodzi symboliczną przemianę. Z Gustawa - typowego kochanka romantycznego, staje się patriotą, gotowym do największych poświęceń w imię miłości do narodu. Buntuje się wobec sytuacji młodzieży polskiej, prześladowanej przez cara Rosji i senatora Nowosilcowa (np. Janczewski, Rollison, Wasilewski).

Są oni zamykani w więzieniach, katowani i wywożeni na Sybir. Jego niezgoda na ten los jest tak silna, że podejmuje rozmowę z Bogiem i w „Wielkiej Improwizacji” zarzuca Stwórcy obojętność i brak działania. Niemal nazywa go carem.

Mickiewicz przypisuje Polakom wyjątkową rolę. Polska, jako naród wybrany ma na wzór Chrystusa cierpieć, aż zmartwychwstanie - odzyska niepodległość. Nastąpi to za sprawą tego o imieniu „czterdzieści i cztery”. Idea **mesjanizmu**, o której mowa została zawarta w „Widzeniu księdza Piotra”.

Adam Mickiewicz

pobył w Paryżu

„Pan Tadeusz”

Wydany w 1834 roku w Paryżu stanowił wyraz rozczarowania Polakami na emigracji, którzy zamiast się jednoczyć, wzajemnie oskarżali się o upadek ojczyzny. Mickiewicz stworzył więc dzieło o kraju lat dziecięcych, aby pogodzić zwaśnionych rodaków i zachęcić do wspólnego działania.

Najważniejsze wątki tej epopei narodowej stanowią dzieje Jacka Soplicy, spór o zamek między Soplicami i Horeszkami oraz miłość Tadeusza i Zosi.

Utwór stanowi pochwałę kraju lat dziecięcych, do którego poeta, chociaż duchowo, chciałby powrócić. Soplicowo to miniatura ojczyzny, kraju szczęśliwości, gdzie kultywowane są tradycje staropolskie. Jednocześnie jest to świat przemian, stara szlachta ustępuje miejsca młodym.

Utwór przesiąknięty jest patriotyzmem, którego głównym przedstawicielem jest Jacek Soplica, powracający do Soplicowa jako ksiądz Robak. Chce on namówić szlachtę do powstania i zaangażowania się w walkę o ojczyznę u boku nacierającego na Rosję Napoleona.